

Barbara Górka
Akademia Sztuk Pięknych im. Wł. Strzemińskiego w Łodzi
Doktoranckie Studia Środowiskowe

Koronka

ażurowa gra światła i przestrzeni w różnych formach designu, subtelna nić łącząca dawne rzemiosło i współczesne technologie

Dlaczego koronka, właśnie, dlatego, że przekornie zdecydowałam już więcej nie zajmować się tym tematem. Postanowiłam unikać motywów koronkowych w swojej twórczości. Mając na swoim koncie kilka zrealizowanych kolekcji ubiorów z wykorzystaniem dzianin koronkowych wydawało mi się, że w tej kwestii zostało już wszystko powiedziane, i wtedy koronkowa materia zaskoczyła mnie. Spojrzałam na koronkę z zupełnie innej perspektywy – interdyscyplinarnie.

Obserwując zjawisko nasilenia się w ostatnich latach folkowych warsztatów, festiwali takich jak: *Nowy Folk Design* w Poznaniu, krakowski *Etnodizajn Festiwal*, czy cieszyńska *Hand made in Poland*, odkryłam na nowo możliwości, jakie daje koronka w kontekście dzisiejszych technologii. Niezwykle inspirujące okazało się również podejście twórców z różnych regionów świata do rękodzieła, co zmotywowało mnie, aby jeszcze głębiej wniknąć w koronkową strukturę. Wdzięczny ażurowy motyw spotykamy w różnych obszarach życia od filigranowych przedmiotów po monumentalną przestrzeń publiczną. Koronka subtelnie przekracza cienką granicę, dzielącą wzornictwo użytkowe i sztukę czystą. Wnioskuje, że poszukiwanie nowego miejsca dla rzemiosła i tradycyjnego rękodzieła we współczesnym świecie to trend ogólnoświatowy. Świadczy o tym poziom i rozmach międzynarodowych wystaw promujących rzemiosło m.in.: cieszyńska *Koronkowa robota* w 2012 roku, *The Face of Lace* zorganizowana w 2009 roku w Belgii, czy *Lost in Lace* w gmachu Birmingham Muzeum w 2011 roku oraz jedno z ostatnich wydarzeń w 2014 roku wystawa *Gathering*¹ – projekt znanej kuratorki i prognostyka trendów Lidewij Edelkoort. Idea spotkania to właśnie połączenie tradycyjnych technik rękodzielniczych ze współczesnym procesem produkcji, gdzie poprzez rzemiosło przeszłość łączy się z przyszłością.²

„Przeszłość nie umarła; żyje w nas i będzie żyła w przyszłości, którą teraz pomagamy budować.”³ Słowa Williama Morrisa, jednego z przedstawicieli ruchu Arts & Crafts⁴, zwracają uwagę na społeczną rolę projektanta. Wyznawca idei propagowania tradycyjnej produkcji rzemieślniczej głosił wyższość rękodzieła nad sztamowymi efektami produkcji masowej. Tak jak inni wyznawcy ruchu uważał, że fabryka jest poniżająca zarówno dla twórców, jak i użytkowników. Morris wierzył, że jego produkty odbudują związek między wykonaniem rzeczy a jej użytkowaniem, artystą i odbiorcą. Był przekonany, że dobra sztuka może zreformować społeczeństwo i poprawić jakość życia.

Patrząc ze swojej perspektywy – projektantki ubioru, która przez kilkanaście lat projektowała dla zakładów produkcyjnych uważam, że produkty, ubrania, meble, akcesoria – powstające od początku do końca w rękach człowieka – mają swoje niedoskonałości, ale też i ogromną wartość emocjonalną, mają swoją indywidualną historię. Natomiast produkty z przemysłowej taśmy, jakimi są np.: ubrania z sieciówek, są bezdusznymi klonami, które tak jak szybko kupujemy, tak bez żalu wyrzucamy.

Pisząc o wytworach rąk ludzkich i koroncenie chciałabym pominąć tego, co najbliższe sercu i miejscu zamieszkania – kulturze śląskiej. Na Górnym Śląsku przetrwało do dziś wiele skarbów dawnej kultury. Jedną z odmian ludowego rzemiosła jest koronczarstwo, które zachowało się w tym regionie w stroju ludowym. Przechowywane starannie, jako pamiątka po rodzicach czy dziadkach. Na Śląsku koronkowe motywy miały szczególne znaczenie, były ważnym elementem stroju regionalnego, ale przede wszystkim elementem tożsamości narodowej.

1. Wystawa *GATHERING - From Domestic Craft to Contemporary Process* odbyła się w Tel Awiwie 03 lipca - 01 listopada 2014 roku. Kuratorem wystawy była Lidewij Edelkoort oraz Philip Fimmano.

2. Informacje o wystawie znalazłam w artykule Elizy Ziemińskiej *Cerowanie Tkanki*, „Design Alive. Magazyn Pięknych Idei”, Nr 12, Jesień 2014. Wydanie specjalne Łódź Design Festiwal s. 118

Więcej na stronie muzeum <http://www.dmh.org.il/exhibition/exhibition.aspx?pid=32&catId=-1>

3. P. Sparke, *Design historia wzornictwa*, Wydawnictwo Arkady, Warszawa 2012, s. 39.

4. Ruch Arts & Crafts powstały w Wielkiej Brytanii, w latach 1850-1914.

Koronkowa nić łącząca pokolenia, kultury i cywilizacje

Fot.1. Elementy śląskiego stroju ludowego: jakła i czepecie
Fot.: Barbara Górską, dzięki uprzejmości Tomasa Wrony, który udostępnił swoje zbiory.

Fot. 2. Przykład ludowego koronkowego rękodziela

„Nie sztuka coś dostać, kupić, przysposobić.
Sztuka sercem poczuć a rękami zrobić” [wiersz z Podhala]

Najlepiej znanym i powszechnie utożsamianym z tym regionem elementem stroju kobiecego są czepki i ich wyeksponowana koronkowa część. Czepiec był nieodzownym elementem stroju zarówno odświętnego, jak i codziennego kobiety, zdołały go aż trzy rodzaje koronek. Mężatka bez niego nie pokazywała się nawet domownikom. W tym regionie koronki wykorzystywane były również we wnętrzach mieszkalnych. Ten rodzaj zdobnictwa rozwinął się szczególnie na przełomie XIX i XX wieku, kiedy to zaczęto czerpać wzory z czasopism kobiecych, poradników. Najbardziej typowe dla okolic Górnego Śląska stało się ozdabianie haftami i koronkami różnego rodzaju obrusów i serwet, którymi nakrywano meble w pokoju zwanym „paradnym”. Koronki głównie szydełkowe stanowiły uzupełnienie bielizny stołowej. Wszelkiego rodzaju wyroby koronkowe, odzież, bielizna, pościel wchodziły w skład skrzyni – tradycyjnej wyprawy, jaką otrzymywały kobiety wychodząc za mąż. W górnośląskich rodzinach nie inwestowano w wykształcenie ani uposażanie synów, gdyż przeznaczeni byli do pracy na kopalni lub na wojnę, wysiłek rodziny był nakierowany na naukę, zabezpieczenie życiowe córek. Tę okrutną obyczajowość doskonale opisuje artykuł *Modliszka w koronkach*⁵ Michała Smolorza. Porusza on problem kultury Górnego Śląska, dominującej pozycji śląskich kobiet. Podobny obraz kobiety przedstawia w swoich wspomnieniach wybitny Górnoszlązak Kazimierz Kutz, rysując obraz swojej despotycznej babki w koronkach z różańcem i modlitewnikiem.

5. *Modliszka w koronkach*, „Polityka” – 8 marca 2008 artykuł Michała Smolorza śląskiego regionalisty, w którym porusza problem kultury Górnego Śląska, gdzie przez blisko 200 lat – aż do lat 70. XX w. panował ścisły matriarchat.

Przedmioty koronkowe w naszej historii włókiennictwa służyć mogą jako wzór i przewodnik. Można powiedzieć, że mają zdolność do wchłonięcia i zatrzymania historii. Pierwsze koronki dziergane były ręcznie, jako wykończenie materiału, aby się nie strzępił, przez co miały swoją funkcję. Wartość estetyczna dołączyła dopiero później w Europie XVI wieku. Genezy nowoczesnej koronki doszukiwać się możemy już wcześniej w portretach Wenecjerek „(...) już pod koniec XV wieku w Wenecji, zawsze bardzo wschodnio-zmysłowej, zjawiał się problem lekkiego interesującego przejścia od materii ubioru do ciała, wypiełgnowanego i pięknego(...)”⁶. Natomiast „gotyk pomimo swego wykwintu koronek nie uznawał. (...)”⁷. Potem przodującą rolę w dziedzinie koronek przejęła Francja w XVII i XVIII wieku. Do dziś najstynniejszą pozostają koronki z Alençon. Tam przemysł chałupniczy tak szybko się rozwinął, że z koronek utrzymywało się całe miasto z okolicą. Koronki musiały robić nawet wiejskie siedmioletnie dzieci. Dopiero „surowa w obyczajach i tępiąca zbytek stroju rewolucja francuska zniszczyła to rękodzieło”⁸. Czarne koronki występowały w Hiszpanii w dziecięcych strojach księżniczek Welazqueza, nosili ją żołnierze podczas wojny trzynastoletniej, a w dawnej Polsce ozdabiano nimi konie. Była wynoszona na ołtarze (stroje liturgiczne), jak i zamiatano nią ulice (koronkowy tren z drugiej połowy XIX wieku.).

Fot. 3. Koronkowy tren z drugiej połowy XIX wieku, suknia projektu Charlsa Fredrica Wortha
Źródło: *Moda. Historia mody od XVIII do XX wieku*, Kyoto Institute, Taschen, 2009.

Obecne wzornictwo, jest zjawiskiem powstałym w wyniku nowych metod produkcji przemysłowej, które pojawiły się drugiej połowie XVIII wieku najpierw w Anglii, a później w Europie kontynentalnej i Ameryce Północnej. Nowe innowacyjne metody produkcji, były konsekwencją nowych technologii, ale też odpowiedzią na potrzeby ludzi.

6. E., Banach, A., Banach, *Słownik mody*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1962, s. 148.

7. *Ibidem*.

8. *Ibidem*, s. 13.

Rozkwit ekonomiczny XVIII wieku pozwolił większej liczbie ludzi na zakup przedmiotów, które do tej pory zarezerwowane były dla wyższych grup społecznych. Posiadanie danego wzoru stało się niejako symbolem i wyrazem aspiracji do wyższej grupy społecznej. Choć taka jest *potęga i urok mody*, oczywiście nie każdemu to odpowiadało. Naśladownictwo wyższych stanów przez niższe od wieków było motorem zmian w modzie.⁹ Chęć rywalizacji, walka o prestiż i uznanie przyczyniło się do rozwoju cywilizacji i wzrostu konsumpcji masowej, czego skutkiem stała się ogromna liczba towarów, która już od tamtej pory po dzień dzisiejszy są przyczyną dyskusji i zwrócenia się ku odpowiedzialnej formie projektowania i wytwarzania.

Przemysł tekstylny był jedną pierwszych dziedzin wytwórczości, które przeszły do produkcji masowej. Ręcznie zdobienie tkanin, którym do tej pory zajmowali się rzemieślnicy i artyści zostało zastąpione przez maszyny. Nadeszła pora nowych technologii i projektowanie dla rynku. Jednym z XVIII-wiecznych przedsiębiorców, który bardzo chętnie stosował nowe technologie produkcyjne i odniósł w tej dziedzinie sukces był Josiah Wedgwood. Angielski producent porcelany podobnie jak współcześni projektanci, działał jednocześnie na dwóch polach, bogatym klientom dostarczał unikatowe, piękne wyroby ceramiczne, równolegle produkował masowo przedmioty użytkowe. Współpraca przedsiębiorcy z artystami podnosiła wartości estetyczne wyrobów, a dzięki skojarzeniom z nazwiskiem o pracownią, również jego wyrobów użytkowych¹⁰. Sądzę, że właśnie na tych założeniach opiera się dzisiejsza sprzedaż internetowa prostych i funkcjonalnych produktów sygnowanych nazwiskiem słynnych projektantów, słynnych jednak przez swe unikatowe dzieła. Dziś to norma, że wizje i koncepcje powstałe w artystycznym procesie twórczym adoptuje się do produkcji użytkowej. Pytanie czy nie bez żalu odkładamy na bok emocje i intuicyjne metody twórczej, na rzecz szczegółowej analizy, *breefu* i wytycznych rynku?

Oczywiście, pisząc o koronce nie można pominąć jej początków i roli jaką odegrała w historii ubioru, ale warto też zastanowić się nad jej plastycznymi cechami. Może warto zastanowić się, co koronką jest, a co nią nie jest? Istnieje wiele definicji koronki. Przez słowniki opisywana jest „jako materiał tekstylny wzorzysty z otworami, które są tworzone przez manipulacje wątków”. Według słownika mody autorstwa Państwa Banach – autorytetów dziedziny ubioru, koronka to „tkanina zdobnicza, przeźroczysta i delikatna, w której przez rozmaite zagęszczenie nitek tworzy się wzór”¹¹ lub „ażurowa materia poświęcająca, a więc taka, przez którą widać ciało lub tło (z franc. *a' jour*)”¹². Stąd wykorzystując naturalne właściwości koronki stosowana była i jest przede wszystkim w bieliźnie. Mnie jednak intryguje wszystko, co podważy jej dotychczasowy wizerunek. Lekkość i ażurowość formy, tak charakterystyczna dla koronki pojawiała się niezależnie w historii sztuki głównie w architekturze.

Koronka to motyw łączący nie tylko pokolenia, ale i cywilizacje. Przypomina nam o tym koronkowy welon konstrukcji dachu Muzeum Cywilizacji Europejskiej i Śródziemnomorskiej¹³ autorstwa francuskiego architekta Rudy'ego Ricciottiego. Obiekt zbudowano ze szkła i stali oraz pokryto delikatną, ażurową konstrukcją z betonu.

9. R. König, *Potęga i urok mody*, Warszawa 1979.

10. P. Sparke, *Design... op. cit.*, 19.

11. E. Banach, A. Banach, *Słownik mody, op. cit.*, s.148.

12. *Ibidem*, s. 21.

13. Muzeum Cywilizacji Europejskiej i Śródziemnomorskiej autorstwa francuskiego architekta Rudy'ego Ricciottiego, powstało z okazji wyboru Marsylii na Europejską Stolicę Kultury w 2013 r.

Ażurowa gra światła i przestrzeni - koronka w architekturze

Fot. 4. Koronka w architekturze pawilon w Szanghaju, <http://deko-racja.pl/docs.php?part=latest/show/68>, [pobrane 12.01.2015]
 Koronkowa kaplica zaprojektowana przez Goulda Evansa w Kansas City, <http://archemon.com/wpisy/page/12/> [pobrane 12.01.2015]
 Muzeum cywilizacji, <http://archinea.pl/muzeum-cywilizacji-europejskiej-i-sroziemnomorskiej-w-marsylii/>,
 [pobranie 12.01.2015]
 Koronka w przestrzeni ulicy, Ne spoon, <http://www.artbiznes.pl/index.php/subtelny-urok-koronki/>, [pobrane 13.01.2015]
 Koronka w architekturze teatr w Saint-Nazaire, http://archirama.muratorplus.pl/architektura/teatr-w-saint-nazaire-koronkowa-bryla-w-sasiedztwie-bunkra,67_2026.html, [pobrane 12.01.2015]

Dach marsylskiego muzeum wygląda jakby był utkany z koronki, której struktura pozwala wypełnić wnętrze muzeum naturalnym światłem, tworząc na drewnianym tarasie misterną grę cieni.

Subtelny urok koronki w architekturze odnajdziemy również w projekcie kaplicy Goulda Evansa¹⁴ w Kansas City w stanie Missouri. Architekt zaprojektował kaplicę, w której udało mu się zachować równowagę między duchem tego miejsca, a jego funkcją.

14. Kaplica Goulda Evansa w Kansas City w stanie Missouri. Budynek oddano do użytku w 2012 roku. Jego nowatorski charakter zawiera aluzję do patronki świętej Teresy uważanej jest za XVI-wieczną rewolucjonistkę za spektakularną reformę zakonu.

Projektując gmach, architekt doskonale uchwycił jednocześnie sacrum i profanum. Ażurowa elewacja ma ścisły związek z patronką akademii – świętą Teresą. Tak subtelną konstrukcję udało się uzyskać dzięki wykorzystaniu najnowocześniejszej technologii; wzory w aluminium wycięto za pomocą strumienia wody przy użyciu techniki cyfrowej. Budynek łączy ze sobą tradycję i nowoczesną technologię.

Innym przykładem połączenia historii i nowoczesnej architektury jest bryła nowego teatru we francuskim mieście w Saint-Nazaire¹⁵. Masywny, betonowy monolit obleczony został ażurową elewacją, która niczym elegancka, misterna, koronka ubiera bryłę teatru. Osiągnięcie tak zróżnicowanych efektów plastycznych – od gładkich ścian po ażurową, misternie rzeźbioną „koronkę” możliwe było dzięki nowoczesnym technologiom kształtowania betonu.

Kolejnym przykładem, kreatywnej inspiracji polską tradycją ludową i jej ażurową formą, jest bryła Pawilonu Polski na EXPO 2010¹⁶ w Szanghaju – dzieło młodych polskich architektów Mostafy i Paszkowskiej. Autorzy przełożyli motyw tradycyjnej ludowej wycinanki na współczesny architektoniczny język. Pomysł stanowi jednocześnie przykład nowoczesnej myśli w polskiej architekturze. Dzięki swej koronkowej formie i grze światła Pawilon Polski stanowi atrakcyjną, wyróżniającą się wizualnie bryłę zarówno w dzień, jak i w nocy. Kształt budynku z wieloma skośnymi płaszczyznami, przywodzi na myśl składaną kartkę papieru, z jednej strony dopełnia temat wycinanki, z drugiej, wewnątrz, tworzy ciekawą geometryczną i elastyczną przestrzeń, co potęguje wrażenie lekkości całej konstrukcji.

Na koniec zostawię najciekawszy przykład z pogranicza designu i architektury wnętrz. Projekt wybitnego japończyka Yukichi Kawai, nazywany *Design Spirits*. Wnętrza przyległej do kasyna restauracja *Beijing Noodle no.9* nie wyrażają typowego dla Las Vegas dążenia do przepychu, ma swój indywidualny, etniczny i minimalistyczny styl. Sugestywne chińskie koronki, laserowo wycięte w metalu okrywają ściany i sufit, kreując za pomocą światła niesamowity nastrój. Ta „rozedrgana” aranżacja ma za zadanie utrzymywać wysoki poziom adrenaliny u bywalców restauracji. W całym tym koronkowo-światelnym spektaklu istotną rolę odgrywają złote rybki. Sześć akwariów z 2100 *goldfishes* tworzy ruchomy koronkowy spektakl. Czy złote rybki akwarium to też design?

Czyż nie o to chodzi w dzisiejszym designie, aby rzeczy tradycyjne, znane, opatrzone przedstawiać we współczesnym kontekście, aby odwołując się do tradycji naszych przodków, nadać swojej myśli współczesny rys – nową oryginalną formę, czy zaadoptować dostępne dziś i jutro technologie?

Koronka obecna jest również w przestrzeni publicznej. Przykład koronkowej sztuki na wolnym powietrzu – to prace polskiej artystki, działającej pod pseudonimem NeSpoon. Jej prace wywołują uśmiech wśród przechodniów. Koronka w architekturze krajobrazu piękniejsza zniszczone, dziurawe, oraz nieciekawe elementy miejskiej infrastruktury.

15. Teatr w Saint-Nazaire został otwarty w październiku 2012 roku. Obiekt ma dla miasta szczególne znaczenie, przyczynił się do rewitalizacji terenu dawnej stacji kolejowej obsługującej pasażerów okrętów transatlantyckich, której fragmenty zostały wykorzystane w nowej konstrukcji.

16. Pawilonu Polski na EXPO 2010 w Szanghaju – dzieło młodych polskich architektów Marcina Mostafy i Natalii Paszkowskiej z warszawskiej pracowni architektonicznej WWA Architects. Projekt powstał w 2007 r. W kwietniu 2010 zaplanowano ukończenie prac. Polski projekt został wybrany, jako jeden z 4 najciekawszych projektów do promocji EXPO.

Fot. 5. Restauracja Beijing Noodle no.9 w Las Vegas, http://www.archiconnect.pl/archiconnect_wnetrza_publiczne/restauracje/, [pobrane 13.01.2015]

Sukienka z autorskiej kolekcji *Szept Motyla*, fot: Justyna Bajgrowicz Biegun

Tradycyjne koronki w różnych narracjach, w niekończącej się serii skojarzeń i połączeń zgromadzone zostały na wspomnianej wcześniej wystawie *Lost in Lace*. Ekspozycja wykonana na dużą skalę, teatralna i wizualnie spektakularna zawierała twórczość zarówno znanych artystów, jak i tych, którzy wystawiali się w Wielkiej Brytanii po raz pierwszy. Zaprezentowane prace były radykalnie nowym podejściem do dzieła kulturowego, jakim jest koronka, obejmowały szeroką gamę materiałów i rozwiązań. Pokazano dzieła od filigranowych po skomplikowane i monumentalne, często wychodzące poza ramy galerii w przestrzeń publiczną.

Nie wyznaczono też trasy zwiedzania wystawy – widz został zaproszony, aby odbyć własną podróż. Ta swobodna relacja między strukturą sieci i przestrzenią architektoniczną zachęcała zwiedzających do konfrontacji tego, co w ich odczuciu znane było do tej pory, jako koronka. Zgromadzone prace dawały preteksty do kwestionowania istniejących pojęć koronki, podważania jej definicji. Poprzez swobodne zagospodarowanie przestrzeni i rozmyte granice ekspozycji, ujawniały się ciemne strony tych pięknie wykonanych elementów i ukryte ich historie. Seria ambitnych instalacji, które zostały zaprezentowane to gra wyobraźni i techniki. Poprzez zmianę skali otworów, kompozycji w przestrzeni i poszukiwania fizycznych granic wytrzymałości koronkowej struktury, artyści tworzyli prace wydobywając różnorodne jej cechy.

Japońska artystka Chiharu Shiota potraktowała koronkową strukturę, jak drugą skórę. Jej instalacje przypominają ubrania niosące wspomnienia ludzi. Shiota w swoich pracach często posługuje się linią, która jak czarne ciągi nici, przeplatają się między sobą, co sprawia, że wyglądają właśnie jak koronki. Są równie misternie tkane, nie mają jednak typowej dla niej powtarzalności.

Najbardziej ulotne cechy koronki ukazują prace Piper Shepard. Czasem zdyscyplinowane w swojej strukturze, innym razem – wycięcia i otwory – stają się swobodne jak rysunek odręczny. Tekstylia wykonane w dużej skali odwołują się do elementów architektonicznych, działają jak ekrany, ściany osłonowe czy welony. Sugerują funkcją tkaniny, jako elementu ochrony, czy architektonicznego podziału. Jednocześnie ze względu na monumentalne formaty realizacji zostały przebadane wszelkie aspekty fizycznych właściwości koronkowych splotów.

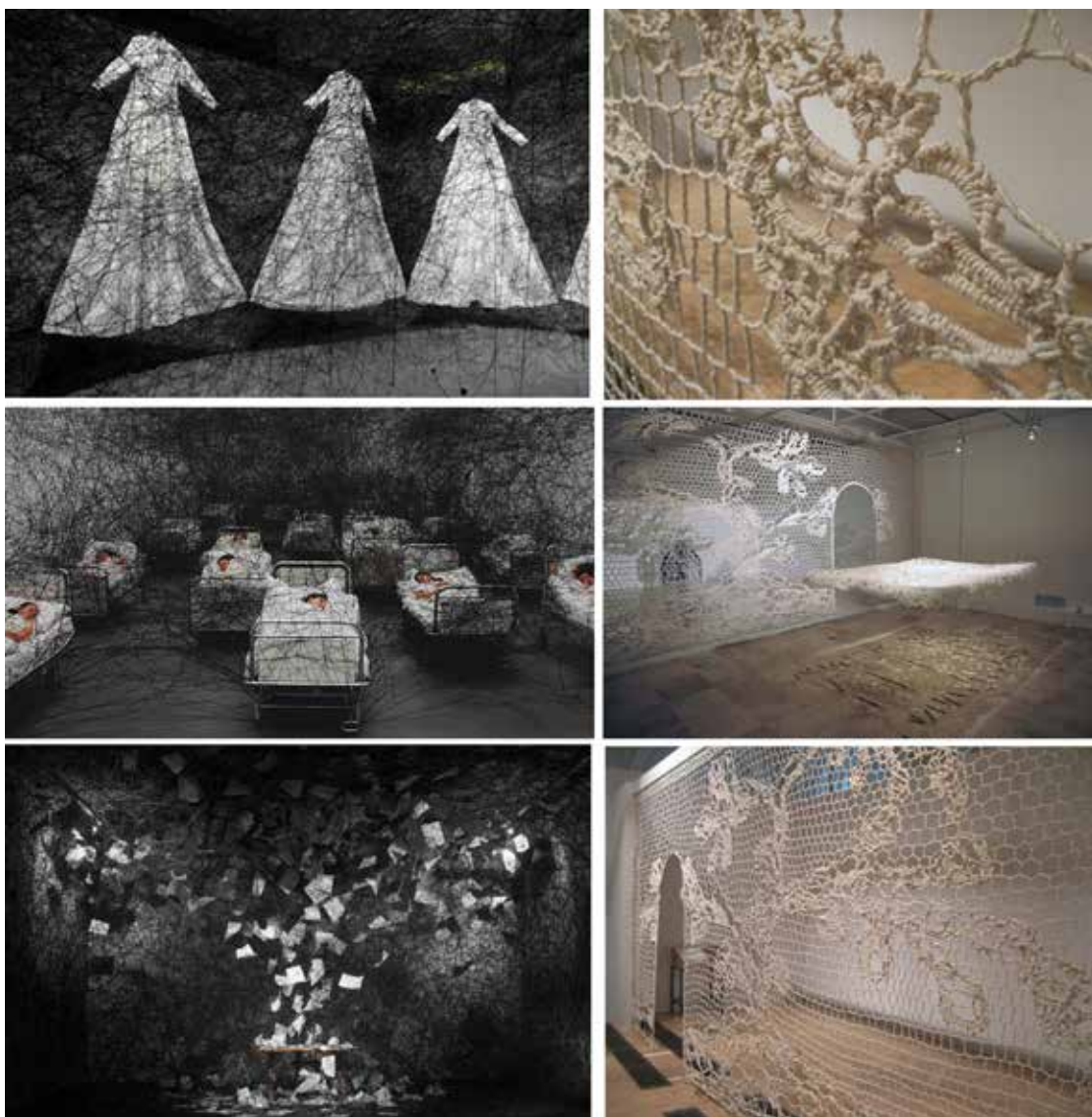
Piękne i poetyckie są dla mnie prace Annie Bascoul. Jej instalacje pełne lekkości i niejednoznaczności, zawieszane w przestrzeni wystawienniczej Muzeum Birmingham, niczym biała puchowa kołdra, wywołują erotyczne skojarzenia z poezji Béroalde de Verville. Instalacje zostały wykonane techniką tradycyjnej koronki igłowej *Alençon*, a motywy zainspirowane rysunkami ogrodów pełnych roślin i kwiatów.

Równie kobiece są prace kolejnej japońskiej artystki Ai Matsumoto, która subtelnie snując nici, kreśli ślad koronki nad płaszczyzną betonu. Jej realizacje to obraz pracy długich godzin rzemieślniczych, zaangażowania, ale i zastosowania nietypowych materiałów takich jak: silikon, kalka, nici rybackie, nylon. Tkanina unikatowa, którą tworzy wymaga dużo czasu i kilku etapów. W procesie twórczym artystka przekształca swoją wizję w formy próżniowe, z których po odciśnięciu wzoru tkanina jest usuwana, aby odsłonić nową warstwę wytłoczonej koronki – odcisku pamięci.

Działania Ai Matsumoto przypominają realizację autorskiego ćwiczenia *Plastic story clear history*, zrealizowanego przez studentów Wzornictwa Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach w ramach zajęć z Projektowania Ubioru, kiedy studenci wykonując replikę sukni historycznej odcisnęli koronkę w plastikowej folii, uzyskując efekt koronkowej struktury.

Fot. 7. Projekt ubioru z autorskiej kolekcji Alice
Koronkowe ekrany Pipers Shepard, <http://www.pipershepard.com/>, [pobrano 12.01.2015]

Różnorodność wątków ażurowej struktury w sztuce włókna i tkaniny

Fot. 6. Koronkowe instalacje Chiharu Shiota, <http://lostinlace.org.uk/artists/chiharu-shiota>, [pobrane 13.01.2015,]
<http://www.chiharu-shiota.com/en/>, [pobrane 13.01.2015]

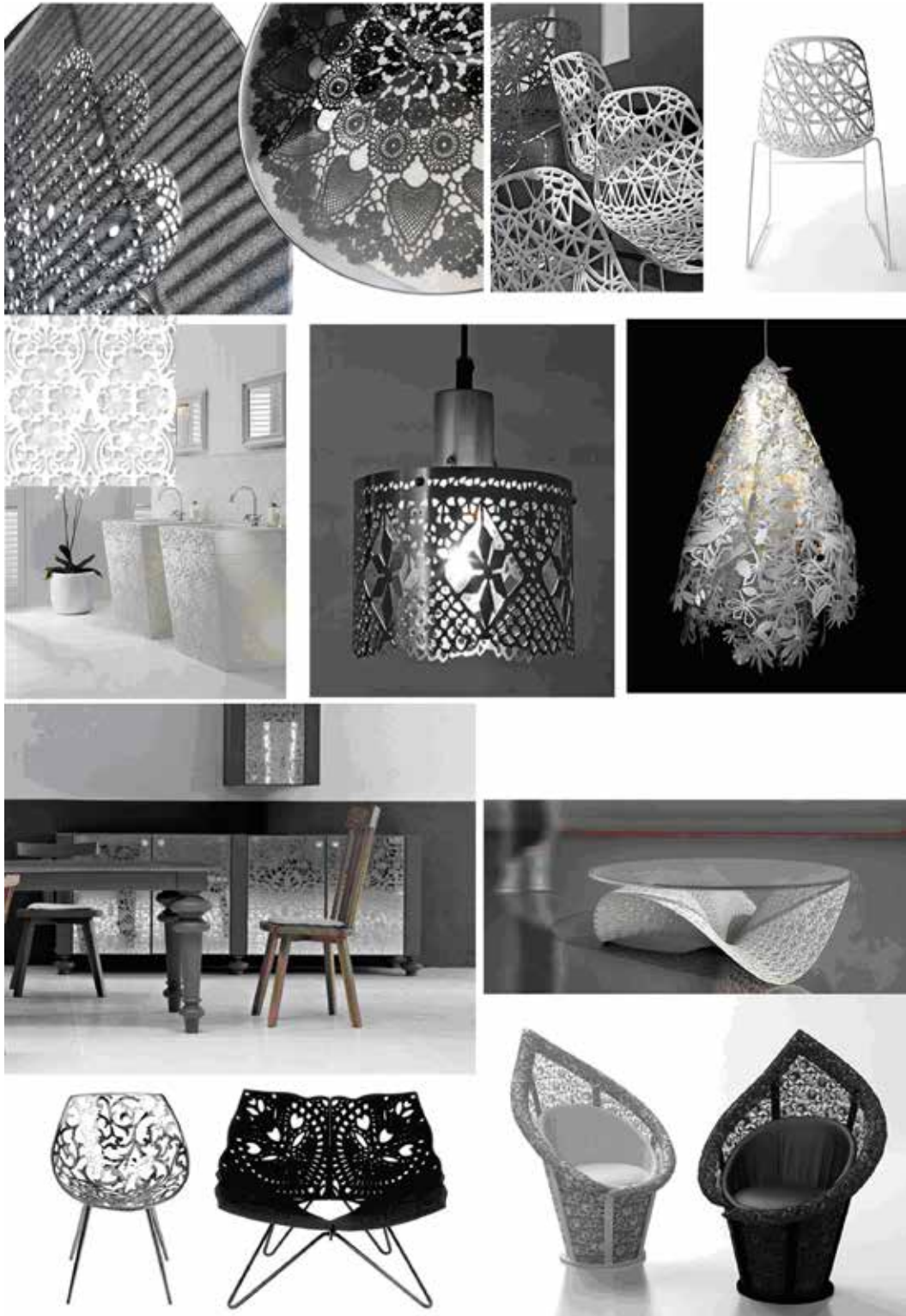
Koronkowe instalacje Annie Bascoul, <http://lostinlace.org.uk/annie-bascoul> [pobrane 12.01.2015]

Koronkowa forma w kontekście nowych technologii

Koronkowe motywy wprowadzają do wnętrza delikatność, lekkość, romantyzm, są domeną kobiet, ale koronki, jako tworzywo fascynują również twórczych projektantów mężczyzn. Uproszczona lekko geometryczna struktura znajdzie swoje zastosowanie w najbardziej funkcjonalnych przedmiotach użytkowych jakim są krzesła. Przez wszystkie dekady ten asortyment produkcji był eksploatowany na wszystkie możliwe sposoby, dzisiaj również powraca w nowym ujęciu. Projektanci i artyści wciąż znajdują nowe sposoby, by koronki twórczo wykorzystać. Dziś już koronki w meblarstwie nie budzą już takich emocji, ale są projektanci, którzy potrafią zaskoczyć. Tak było z Marcelem Wanderssem i jego serią koronkowych mebli. Stolik (Crochet Table), siedzisko (Crochet Chair) i lampa (Crochet Lamp) wzbudziły powszechny zachwyt, a projektant zyskał sławę dzięki projektowi sułowego krzesła i koronkom¹⁷. To kreatywne podejście przedstawienia konceptualnych pomysłów w prostej formie widać w jego szydełkowej lampie i szydełkowym stole. Wanders wraz zespołem projektowym rzucali wyzwanie konwencji i zacierali granice między sztuką a projektowaniem. Taktyka tych młodych holenderskich designerów przypomina idee surrealistyczne z początku XX wieku. Kolejny projektant, który czerpie energię z formy i funkcji to Tom Haas Crassevig. Jego designerski fotel wykonany jest z nylonu i włókna szklanego, ażurowo-geometryczne formy to przykład kruchości i delikatności w męskim wydaniu. Także inni projektanci chętnie sięgali po ażurowe wzory: Phillippe Starck, Tom Boontje.

Koronki potrafią budzić niemałe emocje. Wiele dyskusji poruszyło spłylenie tej pięknej rękodzielniczej tradycji do poziomu gadżetów kupowanych na bazarach, za przykład mogą tu posłużyć popularne „koniakowskie stringi”. Czy koronka przez swą bogatą ornamentykę ma szansę zaistnieć jako dzieło sztuki, czy raczej bliżej jej do sztuki szczęścia? Identyfikując się z ideami przedstawionymi w 1907 roku przez wiedeńskiego architekta Adolfa Loosa w jego słynnej książce *Ornament i zbrodnia*, powinnam przyznać, że skłonność, do dekoracji to domena kultur prymitywnych, skoro koronka jest rodzajem ornamentu, to można by się zgodzić z tym twierdzeniem, ale kiedy spooglądam na kolekcje ubiorów włoskiej projektantki – *mistrzyni koronki* w modzie współczesnej – Alberta Ferretti mam wątpliwości. Każda kreacja wykonana jest z ogromną dbałością o detal i włoskim temperamentem. Sensualne formy sukienek, są dla mnie hołdem oddanym kobiecej wrażliwości i delikatności, dawką romantyzmu i subtelności. Zupełnie inne odważne i bezkompromisowe podejście do koronkowych tkanin i dzianin widzę w realizacjach Aleksandra McQueena. W jego projektach koronka została potraktowana jak materiał eksperymentalny, zgnieciona odbarwiona, podziurawiona. Fascynują obecne w nich przeciwstawne wartości: piękno i brzydota. Nawet wydawałoby się banalnej koronce doszukać się można głębszych treści. Pojawia się odwołanie do śmierci, cierpienia i brzydoty, jest powaga i groteska, jest sztuka.

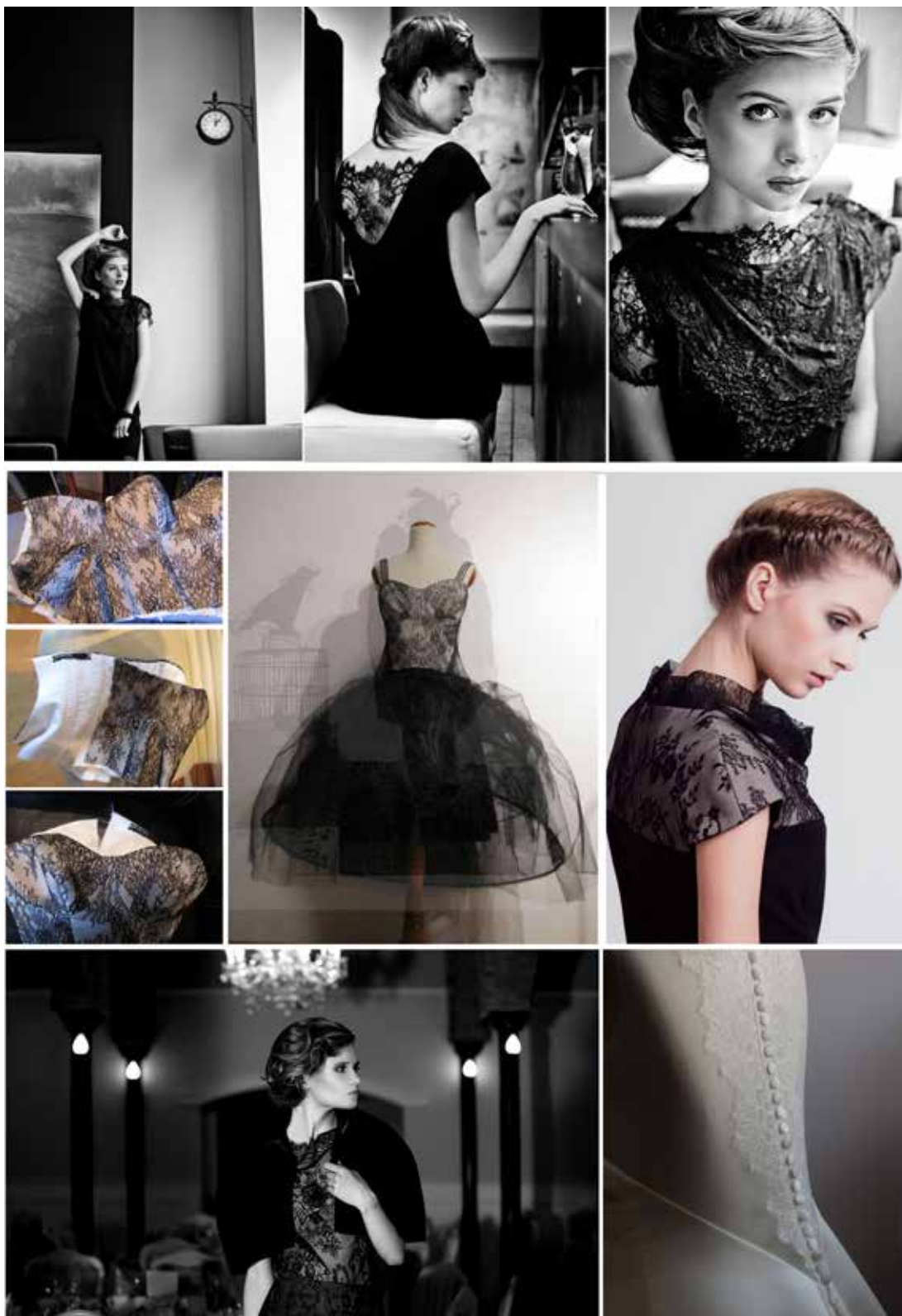
17. Marcel Wanders członek holenderskiej grupy designerskiej Drogo Design. Krzesło, które przyniosło mu uznanie stało się ikonicznym przykładem wzornictwa ceniącego rękodzieło, proste materiały i realizację.

Fot. 8. Kafelki z motywem koronki http://www.bhg.com/decorating/color/neutral/decorating-with-summer-whites/?psrc=sstag:d:whites_R1208BDecTag#page=15, [pobrane 13.01.2015]

Krzesło koronkowa geometria Toma Haas Crasseviga, <http://www.livingwithwhite.com/multi-functional-nett-chair/>, [pobrane 13.01.2015]

Pendant lamp by Louise Hederström, <http://www.louisehederstrom.com/Grace>, [pobrane 13.01.2015]

Motyw koronki w autorskiej twórczości, kolekcje: *Alice*, *Little Black*, *Wedding White*.

Bibliografia

1. Banach Ela, Banach Andrzej, 1962, *Słownik Mody*, Wiedza Powszechna, Warszawa.
2. Bhaskaran Lakshmi, 2006, *Design XX wieku, główne nurty i style we współczesnym designie*, ABE Marketing, Warszawa.
3. Boucher François, 2003, *Historia mody : dzieje ubiorów od czasów prehistorycznych do końca XX wieku*, Arkady, Warszawa.
4. Eceiza Laura, 2008, *Atlas of Fashion designer*, Rockport, Beverly Massachusetts.
5. Fiell Charlotte, 2002, *Design XX wieku*, Warszawa.
6. König, René, 1979, *Potęga i urok mody*, Wyd. Artystyczne i Filmowe, Warszawa.
7. Polster Bernd, Neumann Claudia, Szuler Markus, Leven Frederick, 2010, *Nowoczesne wzornictwo od A do Z*, Wydawnictwo Olesiejuk, Ożarów Mazowiecki.
8. Sparke Peny, 2012, *Design historia wzornictwa*, Wydawnictwo Arkady, Warszawa.
9. Moda. *Historia mody od XVIII do XX wieku*. Kyoto Institute, Taschen, 2009,
10. Rosińska Monika, 2011, *Przemysłuć użycie. Projektanci, przedmioty, życie społeczne*, Warszawa.

Katalogi wystaw

Katalog wystawy Alexandra McQueen'a z Metropolitan Museum

Czasopisma

1. „Design Alive. Magazyn Pięknych Idei” Nr 12 Jesień 2014 Wydanie specjalne Łódź Design Festiwal.
2. „VOGUE” September 2014, Conde Nast, Paris

Netografia

www.ai-matsumoto.weebly.com
www.artbiznes.pl
www.archemon.com
www.archiconnect.pl
www.archirama.muratorplus.pl
www.archtracker.com
www.dobrzemieszkaj.pl
www.dmh.org.il/exhibition
www.kulturaludowa.pl
www.lostinlace.org.uk
www.pipershepard.com
www.vogue.com

Barbara Górska

LACE

**Openwork play of light and space in different forms of design
A subtle thread connect to ancient craftsmanship with modern technology**

This article is related to the lace and its many artistic shapes, which are found in different areas of life - from the little objects to a monumental public space. The article shows the variety of openwork structure in art and design in the context of new technologies, but also it shows a lacy motif as a part of national identity combining generations, cultures and civilizations. The high quality and the range of the international exhibitions which are promoting the craftsmanship, identify the popularity of lace and handicraft. as well as the needs and market demand for such products of design

Keywords: lace, openwork, lace fashion, lace design, openwork craft, handicraft

Słowa kluczowe: koronka, ażury, koronkowa moda, koronkowy design, ażurowe rzemiosło, rękodzieło